

Universitats catalanes i refugi 2022

seminari de treball

15/12/2022

Sala de Juntes

Facultat de Ciències de la Comunicació - Universitat Autònoma de Barcelona

Assistents:

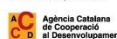
UPC, UOC, ACUP, UB i UAB

organitza:

Fundació
Autònoma
Solidària UAB

amb el suport de:

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Relatoria de la jornada

La jornada de treball “Universitats refugi 2022”, celebrada el passat 15 de desembre a la Facultat de Comunicació de la UAB i organitzada pel Programa d’Acol·lida de la FAS-UAB, tenia l’objectiu d’avançar en la definició dels reptes i estratègies de futur en matèria de protecció internacional a les universitats catalanes.

A la jornada hi van assistir, representants i personal tècnic de programes d’acollida universitària de persones refugiades de la [Universitat Politècnica de Catalunya \(UPC\)](#), la [Universitat Oberta de Catalunya \(UOC\)](#), l’[Associació Catalana d’Universitats Públiques \(ACUP\)](#), la [Universitat de Barcelona \(UB\)](#) i, finalment, la [Universitat Autònoma de Barcelona \(UAB\)](#).

Després de l’obertura del seminari per part d’Esther Zapater, secretària general de la UAB, i de les ponències de Dario Cerisole, advocat especialitzat en dret migratori i mobilitat internacional, i Agus Morales, periodista i director de la revista [5W](#), es va iniciar un espai per a compartir experiències i dificultats, així com estratègies comunes i propostes d’incidència per a la millora del sistema universitari en matèria d’acollida de cara al 2023.

Per a fer-ho, es van plantejar dues dinàmiques. La primera consistia a identificar línies d’acció i establir un ordre de prioritats. Els assumptes plantejats varen ser, en ordre de més a menys prioritari:

1. **Crisi d’Ucraïna i altres crisis, diferències en la resposta des de l’acollida acadèmica**
2. **Accés a la universitat per a estudiants desplaçats: reconeixement d’estudis i obtenció de títols sense legalització de documentació d’accés**
3. **Accions de sensibilització per a la mobilització de la comunitat universitària**
4. **Vies legals i segures a través del refugi acadèmic: comunicació i coordinació entre universitats catalanes**
5. **La igualtat de condicions en la continuïtat dels estudis dels alumnes refugiats i la importància de la inclusió de la perspectiva de gènere interseccional**
6. **Graduació: inclusió o exclusió sociolaboral? Com promovem l’ocupabilitat de l’estudiantat refugiat**
7. **Les aliances entre programes universitaris de refugi i la investigació/recerca universitària**

A partir d’aquí, es va portar a terme una segona dinàmica, que consistia a fer una anàlisi DAFO de les dues línies de treball escollides com a més rellevants: per una banda, la crisi d’Ucraïna, i com ha posat en relleu diferències amb l’abordatge d’altres fenòmens de desplaçament forçós des de les institucions. Per l’altre, es

va treballar a partir del tema de l'accés acadèmic dels estudiants universitaris refugiats: que inclou qüestions com el reconeixement d'estudis previs, així com els procediments, criteris i documentació d'accés. Un cop acabades de definir les dificultats, amenaces, fortaleces i oportunitats, es va pensar en propostes d'acció futura a partir de les oportunitats identificades.

Amb relació a l'accés a la universitat, es van assenyalar els aspectes següents:

- **Dificultats:** d'una banda, no hi ha un espai on s'expliciti de manera clara, totalitzadora i centralitzada els criteris d'accés a la universitat dels estudiants en cerca de refugi i, a més, hi ha divergència de criteris entre universitats. A més, es detecta una certa descoordinació entre programes d'acollida. D'altra banda, i en relació amb les beques, aquestes creen, segons els recursos atorgats, diferents nivells d'estudiants refugiades. Es constata també que no hi ha beques suficients i és difícil aplicar el criteri econòmic de les convocatòries en el sentit que és difícil determinar la situació socioeconòmica real de les persones sol·licitants.
- **Fortaleces:** les relacions de coneixement mutu i confiança entre les diferents tècniques d'acollida, així com el fet que no hi hagi moltes universitats.
- **Amenaces:** hi ha moltes 'portes obertes' a l'hora d'accedir a la universitat, a saber, per optar a l'entrada de diferents universitats has de fer diferents processos de sol·licitud d'admissió, i no un únic procediment. Addicionalment, existeixen moltes casuístiques en relació amb la llengua parlada, país d'origen, sistema educatiu d'origen, etc. dels sol·licitants d'asil. Per altra banda, les incerteses administratives dels processos d'asil són una amenaça constant a les possibilitats de continuïtat d'estudis dels alumnes sol·licitants d'asil, que afronten una molt possible denegació.
- **Oportunitats:** el fet que el tema de refugi estigui, una altra volta, a l'agenda política i mediàtica (tot i que, com altres "crisis" de refugi, pot ser objecte d'interès molt efímer). Altrament, tot i que no va funcionar, la proposta de portal únic que es va engegar des del CIC pot ser un bon punt de partida a partir del qual aprendre i treballar en un mecanisme futur que sí que funcioni. L'última oportunitat és la proposta del CRUE de donar més impuls a l'*European Qualification Passport for Refugees*.

Amb relació a la resposta de l'acollida acadèmica davant de la crisi d'Ucraïna en comparació a altres crisis:

- **Dificultats:** Es van impulsar una sèrie d'iniciatives, sovint poc estructurades, de les quals no se sabia cap a quina línia acabarien anant. Es posa l'accent en la diferència de tracte de les persones d'aquest conflicte respecte a altres persones que ja estan aquí o que han arribat de conflictes anteriors o d'origens diversos. D'altra banda, es menciona el distanciament i la falta de comunicació i coordinació entre les institucions polítiques i les universitats (en l'àmbit de finançament i d'altres), i la condicionalitat de les respostes a les oportunitats polítiques del moment. Tot i això, es puntualitza que des de les universitats, com a actors importants en aquestes situacions, hem de tenir gran part de la iniciativa a l'hora d'aportar i comunicar-nos amb l'administració. Potser als espais institucionals hi ha faltat persones tècnicament familiaritzades a la temàtica que es tractava i, per tant, no s'ha pogut treure profit d'aquests espais de coordinació (com per exemple el CIC)
- **Fortaleces:** Alt suport institucional per part de les universitats (va afavorir en l'àmbit d'atenció i serveis), i rapidesa de resposta dels programes de refugi a la urgència del moment. Es posa de manifest i reconeix la universitat com a agent social clau.
- **Amenaces:** Se senyala una manca de coordinació estructural entre les administracions públiques i els equips tècnics dels programes universitaris d'acollida. Es detecta una lògica reactiva a l'hora de plantejar algunes iniciatives, el que pot suposar començar a crear un projecte que després no continuï

per qüestions de pressupost, s'han de tenir en compte les variables que actuen i gestionar bé les expectatives. En relació també al finançament, el tema de la sostenibilitat de les actuacions sobretot pel que fa a la contractació de PDI refugiat, és clau (a la UB sí que es van fer contractacions a través d'un finançament propi). Una de les problemàtiques que hi ha és que les iniciatives que s'estan donant a les universitats són de finançament propi i això genera problemes, com podria ser la no continuïtat de projectes.

- **Oportunitats:** Aquesta experiència ha comportat uns aprenentatges i algunes bones pràctiques que es poden incorporar en la gestió d'altres casos. La presència mediàtica i els recursos destinats a donar resposta a la crisi de desplaçament forçós d'Ucraïna és una oportunitat de sensibilització general de les universitats (equips de govern, PAS i PDI) i administracions públiques envers el refugi des d'una mirada de drets. Es tracta també d'un moment interessant a aprofitar per a reforçar el treball en xarxa.

Altres aspectes comentats durant la creació del DAFO:

- Cal treballar de forma més transversal entre totes les universitats
- Cal tenir en compte a persones que no son ucraïneses dins del context d'Ucraïna (alumnes d'altres procedències que estudiaven allà)
- La UPC va fer un programa d'estudiants oients / convidats (per afavorir a la integració i la seva oportunitat acadèmica), a través de matrícules de visitants.
- Consolidar els projectes existents en tema de refugi.
- Canviar l'enfocament de com veiem el conflicte. (Mobilitat de tornada = pensar en quin és l'imaginari de les persones que estan en aquesta situació de refugi).
- Tenir en compte en la magnificació del conflicte totes les variants que ens trobem a l'hora d'actuació.
- El finançament que dona el ministeri actualment només per destinar als refugiats d'Ucraïna, des de les universitats revertir-ho i tenir el posicionament de què s'entengui el refugi de forma àmplia i no només en el conflicte d'Ucraïna. Ampliar-ho a tota la comunitat refugiada, tot aprofitant la implicació mediàtica. (punt polèmic).
- Tenir en compte altres estudiants que no venen de la situació de refugi com els estudiants d'Iran, però que el seu territori està en guerra/crisis i, com les universitats donen suport a la seva resistència.

Propòsits 2023:

- Organitzar trobades a l'estil dels "**Staff training weeks**", de manera que s'estableixin de manera formal xarxes de treball instrumentals entre les Universitats, incorporant perfils vinculats a gestió acadèmica i mobilitat internacional.
- Assegurar que l'establiment de **beques** no sigui només en termes de talent i excel·lència sinó en termes d'**equitat i d'accés a drets**, i per tant els criteris d'excel·lència no siguin eliminatoris.
- Continuar enfortint el **treball en xarxa** i promovent espais de trobada entre Universitats Catalanes en matèria de refugi, en una estratègia coordinada d'incidència que afavoreixi el potencial de la universitat com a espai de protecció internacional.